

KİŞİSEL
VERİLERİN KORUNMASI
MEVZUATI KAPSAMINDA
ÇEREZ UYGULAMALARI

| Av. Özlem Kurt
| Av. Alara Atay

Çerez Nedir ve Çerezlerin İşleyiş Mekanizması Nasıldır?

Çerez, kullanıcıların ziyaret ettiği web siteleri tarafından oluşturulan ve kullanıcıların bilgisayar, tablet, cep telefonu vb. cihazlarında depolanan dosyalardır. Çerezler, kullanıcı tarafından bir web sitesi ziyaret edildiği anda kullanıcının cihazına yüklenmekte ve depolanmaktadır.

Kullanıcı bir web sitesini ziyaret etmek istediğinde ilgili web sitesinin linkine tıklamakta veya arama çubuğuna yazmaktadır. Bu esnada kullanıcının talebi karşı taraftaki sunucuya iletilmektedir. Kullanıcının talebinin yanı sıra, kullanıcı daha önce bu web sitesini ziyaret etmiş ise web sitesinde kaydedilen çerezler de sunucuya iletilmektedir. Kullanıcının ziyareti esnasında çerezler kullanıcının cihazına yüklenmekte ve depolanmaktadır.

Uygulamada çerezler, web sitesinin performansının artırılması, web sitesi aracılığıyla sunulan hizmetlerin geliştirilmesi ve web sitesi üzerinden sahte işlemlerin gerçekleştirilmesinin önlenmesi suretiyle kullanıcılara daha kaliteli bir ziyaret deneyimi sunulması amacıyla kullanılmaktadır. Bu kapsamda, çerezler aracılığı ile kullanıcılara birtakım kolaylıklar sağlanır iken internet sayfası işleten kurum ve kuruluşlar açısından da çerezlerin ticari amaçlar doğrultusunda kullanılabilceğini söylemek mümkündür.

Çerezlerin Tabi Olduğu Mevzuat Hükümleri

(i) Elektronik Haberleşme Kanunu

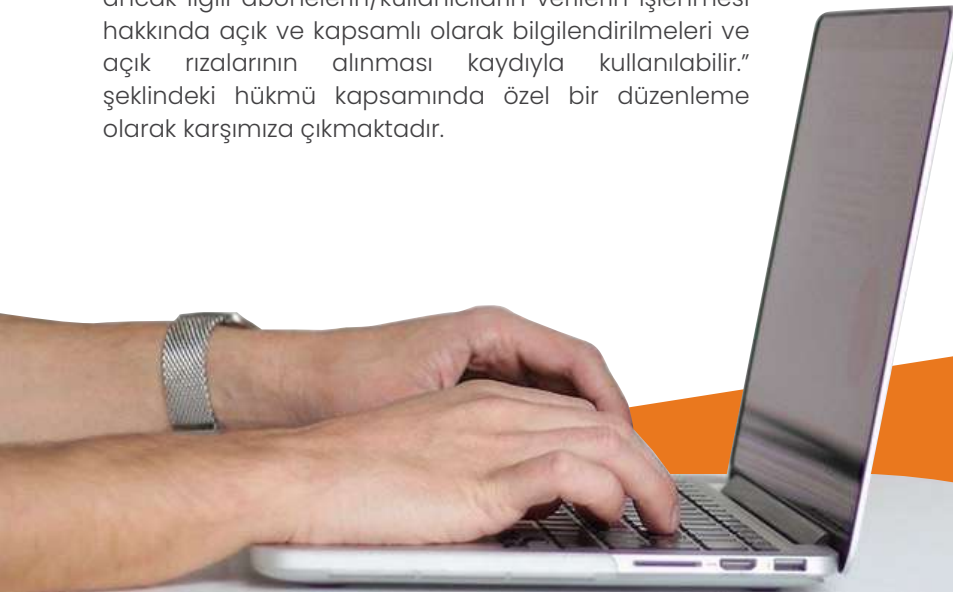
Çerezler, Elektronik Haberleşme Kanunu'nun ("EHK") 51. maddesinin 3. fıkrasında "Elektronik haberleşme şebekeleri, haberleşmenin sağlanması dışında abonelerin/kullanıcıların terminal cihazlarında bilgi saklamak veya saklanan bilgilere erişim sağlamak amacıyla işletmeciler tarafından ancak ilgili abonelerin/kullanıcıların verilerin işlenmesi hakkında açık ve kapsamlı olarak bilgilendirilmeleri ve açık rızalarının alınması kaydıyla kullanılabilir." şeklindeki hükmü kapsamında özel bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Çerezler, Elektronik Haberleşme Kanunu'nun ("EHK") 51. maddesinin 3. fıkrasında "Elektronik haberleşme şebekeleri, haberleşmenin sağlanması dışında abonelerin/kullanıcıların terminal cihazlarında bilgi saklamak veya saklanan bilgilere erişim sağlamak amacıyla işletmeciler tarafından ancak ilgili abonelerin/kullanıcıların verilerin işlenmesi hakkında açık ve kapsamlı olarak bilgilendirilmeleri ve açık rızalarının alınması kaydıyla kullanılabilir." şeklindeki hükmü kapsamında özel bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır.

(ii) Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

Çerezler aracılığıyla elde edilen veriler tercih edilen dil ayarları, gibi kişisel veri niteliği taşımayan veriler olabileceği gibi, kullanıcı adı, şifre, e-posta adresi, kredi kartı bilgileri gibi kişisel veriler de olabilmektedir. Çerez uygulamalarına ilişkin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda ("KVKK") açık bir düzenleme yer almamakla birlikte, çerezler aracılığı işlenen verilerin kişisel veri niteliğinde olması halinde çerez uygulamaları KVKK kapsamında girebilmekte ve KVKK'deki yükümlülükler uygulama alanı bulmaktadır. Bu alanda kişisel verilerin korunması uygulamalarına dikkat çektiği bir Rehber yayınlamıştır.

Nitekim, Kişisel Verileri Koruma Kurulu ("Kurul") 2020/173 sayılı Amazon kararı ile "web sitesine girişle birlikte,

çerezler vasıtasıyla kişisel verilerin işlenmeye başlanmasına karşın aydınlatmanın yapılmaması ve rızanın alınmaması sebebiyle" 6098 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu uyarınca idari para cezası uygulanmasına hükmetmiştir.

(iii) Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber

Kişisel Verileri Koruma Kurumu ("Kurum") çerez uygulamalarının EHK ile olan ilişkisini belirlemek ve çerezler aracılığıyla kişisel verilerin işlenebilmesi nedeniyle çerez uygulamalarının KVKK ile uyumuna yönelik bir harita çizmek adına 20 Haziran 2022 tarihinde Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber'i ("Rehber") yayınladı.

Rehber'de KVKK'de çerezlerle ilişkin açık bir düzenleme yer almadığı; ancak EHK'nin yukarıda belirtilen hükmü

kapsamında EHK'nin sınırlı bir uygulama alanı bulabileceği zira EHK'nin, Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün ("GDPR") elektronik haberleşme alanında bir uzantısı olan, Avrupa Birliği'nin E-Gizlilik Direktifi'nin (2002/58/EC) ("Çerez Kanunu") "bilgi toplumu hizmetlerine" yönelik hükümleri içermediği belirtilmektedir. EHK'nin ilgili hükmü kapsamında sadece elektronik haberleşme hizmeti sunan ve/veya altyapısını işleten şirketlere ilişkin düzenleme yer aldığı vurgulanmakta olup diğer veri sorumluları yönünden bir düzenleme yer almaması sebebiyle KVKK'nin bu çerçevede uygulama alanı bulacağı belirtilmektedir.

Çerez Uygulamaları Hakkındaki Esaslar

(i) Çerez Tanımı ve Çerez Türleri

Rehber'de "internet sitesi operatörleri tarafından kullanıcı cihazına yerleştirilen bir tür metin dosyasıdır HTTP(S) (Hiper Metin Transferi Protokolü) talebinin bir parçası olarak aktarılır" ve "bir internet sayfası ziyaret edildiğinde kullanıcılara ilişkin birtakım bilgilerin kullanıcıların terminal cihazlarında depolanmasına izin veren düşük boyutlu zengin metin biçimli text formatları" şeklinde iki farklı çerez tanımı bulunmakta olup çerez türleri aşağıdaki şekilde gruplara ayrılmıştır:

Kullanım amaçlarına göre çerezler	Saklanma sürelerine göre çerezler	Kaynaklarına göre çerezler
<p>Zorunlu çerezler internet sitesinin çalışması ve amaçlandığı gibi kullanılabilmesi için kesinlikle gerekli olan çerezlerdir. Zorunlu çerezlerin engellenmesi halinde, internet sitesinin bazı bölümleri çalışmayacaktır. Bu çerezler, güvenliği iyileştirme, aramaları kaydetme, oturum açma veya benzer işlevlerin kullanılmasına imkân tanır ve pazarlama faaliyetleri amacıyla kullanılmazlar.</p> <p>İşlevsel çerezler internet sitesini ziyaret eden kullanıcıların tercihlerine dayalı olarak site içeriğini onlar için bireyselleştirmeyi sağlar. Bu çerezlerin kullanımının engellenmesi mümkündür.</p> <p>Performans çerezleri, web sitesinin geliştirilmesinde yardımcı olur. Kullanıcı deneyimini iyileştirmek amacıyla, sitenin ne şekilde ne kadar süre kullanıldığı gibi bilgileri toplar.</p> <p>Reklam/pazarlama çerezleri, kullanıcıların ilgi alanlarına göre ve onlara uygun içerikler ile reklamları sunmak ("hedeflenmiş reklam/tanıtım" veya "davranışsal reklamcılık") amacıyla kullanılır. Çerezler yoluyla elde edilen bilgileri, aynı kişiye ait diğer verilerle eşleştirerek, ilgililere daha uygun içerikleri, kişiye özel kampanya ve ürünleri sunar ve daha önceden istenmediği belirtilen içerik veya fırsatları bir daha sunmaz. Bu çerezlerin kullanımının engellenmesi mümkündür.</p>	<p>Oturum çerezleri/geçici çerezler tarayıcı kapatıldığında sona eren çerezlerdir. Bu çerezler, internet sitesinin kullanıcının tarayıcı kullandığı sürece hareketlerinin tanınmasını sağlar. Örneğin, sitede dolaşırken kullanıcıyı alışveriş sepetine eklediği ürünlerin hatırlanması amacıyla kullanılabilirler. Kullanıcının internet bankacılığına veya web maile giriş yaptığı durumlarda da güvenlik amacıyla kullanılabilir. Bu çerezler oturum sonuna kadar kullanılır, sonrasında cihazda saklanmazlar.</p> <p>Kalıcı çerezler, uzun süre boyunca cihazda saklanan çerezlerdir. Kullanıcının sitedeki tercihlerini hatırlatmak amacıyla kullanılır. Bu çerezler, kullanıcının cihazının sabit diskinde uzun bir süre için veya süresiz olarak kullanıcı tarafından silinceye kadar mevcudiyetini korur. Bu çerezlerin, cihaza yerleştirildiği süre ve çerezin sona erme süresi arasındaki uzunluğu internet sitesi sahibi belirler. Kullanıcılar, bu çerezleri silebilirler.</p>	<p>Birinci taraf çerezler, doğrudan doğruya kullanıcının ziyaret ettiği web sitesi tarafından oluşturulan çerezlerdir.</p> <p>Üçüncü taraf çerezler, ziyaret edilen web sitesi dışındaki, diğer siteler, iş ortakları veya servis sağlayıcıları gibi üçüncü taraflarca oluşturulan çerezlerdir. Bu çerezler genellikle, ziyaret edilen internet sitesinin diğer sitelere ait resim, reklamcılık, sosyal medya eklentilerini içermesi halinde söz konusu olur.</p>

(ii) Aydınlatma Yükümlülüğü

Rehber uyarınca, çerez uygulamaları aracılığıyla kişisel verilerin işlenmesi halinde, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesinde KVKK'nin 10. maddesi ile Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'de ("Tebliğ") yer alan esaslara uygun olarak hareket edilmesi gerekmektedir.

Rehber, aydınlatmanın kolayca erişilebilir ve fark edilebilir olması gerektiğini belirtmektedir. Rehber'de aydınlatmanın tüm unsurlarını içerecek şekilde açık, sade ve anlaşılır şekilde olması gerektiği, aydınlatma metninde kullanılan çerezin adı, kullanım amacı ve kullanım süresi ile birinci veya üçüncü taraf olup olmadığı bilgilerine yer verilmesi ve zorunlu çerezler haricindeki çerezler için, kullanıcıların çerez yönetim paneli üzerinden çerezler için "açık" veya "kapalı" seçenekleri ile tercihlerini belirleyebileceklerini ve yine bu panel üzerinden tercihlerini istedikleri zaman değiştirebileceklerine ilişkin bilgilere yer verilmelidir.

Kurum, Rehber'de çerez uygulamaları aracılığıyla veri işleyen veri sorumluları için örnek teşkil etmesi adına, yukarıda açıklanan hususlara yer verdiği çerezlere ilişkin örnek aydınlatma metnine de yer vermiştir.

(iii) Açık Rıza

Rehber'de çerez kullanımında açık rızaya ilişkin olarak Çerez Kanunu'nda yer alan A ve B kriterlerine yer verilmekte olup Avrupa Birliği'nde geçerli olan düzenlemelerin esas alındığı görülmektedir. Bu kapsamda, çerez kullanımının (i) sadece elektronik haberleşme şebekesi üzerinden iletişim sağlanması kapsamında veya (ii) abonenin veya kullanıcının açıkça talep ettiği bilgi toplum hizmetleri için kesinlikle gerekli olup olmadığı değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kriterlerden birine girmeyen ve KVKK'deki açık rıza dışındaki veri işleme şartlarından herhangi birinin bulunmadığı hallerde, ilgili kişinin açık rızası alınmalıdır. Bu kapsamda, KVKK'de belirtilen ilgili kişinin açık rızasının alınmasına ilişkin istisnai durumların varlığı halinde çerezler aracılığı ile kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti için açık rıza alınmayacaktır.

Çerez uygulamaları aracılığıyla işlenen kişisel veriler bakımından açık rızanın alınması gerekmesi halinde açık rızanın başta KVKK hükümleri olmak üzere Kurum tarafından yayınlanan Açık Rıza Rehberi'nde belirtilen esasların dikkate alınması gerekecektir. Bu kapsamda, rızanın belirli bir konuya ilişkin olarak yukarıda belirtilen hususları ihtiva edece şekilde bir aydınlatma akabinde alınması, rızanın özgür iradeyle açıklanması, ilgili kişiye zorunlu çerezler dışındaki çerezler bakımından seçenek sunulması ve ilgili kişinin aktif davranışı ile verilmesi gerekmektedir.

Veri sorumlularınca açık rıza alınırken dikkat edilmesi gereken diğer önemli hususlar ise aşağıdaki şekildedir:

Çerez duvarları

Bir web sitesi, ziyaretçilerin web sitesine erişimini ziyaretçilerin web sitesinde kullanılan tüm çerezleri kabul etmesi şartına bağlıyor ise burada çerez duvarının varlığı söz konusu olacaktır.

Rehber'de açık rızanın özgür bir biçimde verilebilmesi kapsamında çerez duvarlarının ilgili kişinin rızasını ortaya koyarken gerçek bir seçim yapmasını engellemesi söz konusu olabileceği, ancak Avrupa Veri Koruma Kurulu 2021 tarihli görüşüne paralel olarak, her olay özelinde değerlendirme yapılması kaydıyla, ilgili kişilerin bir hizmeti elde edebilmeleri için çerez duvarı dışında belirli birtakım adil alternatifler sunulması söz konusu olabileceği belirtilmektedir.

Rıza yorgunluğu

Ziyaretçilerin çerezler aracılığıyla işlenen kişisel verileri bakımından ziyaretçilerden rıza alınması kuralı ile birlikte, ziyaretçiler ziyaret ettikleri her web sayfasında karşlarına çıkan rıza metinleri ile karşılaşmaktadır. Ziyaretçilerin bir kısmının bu çerezleri hiç okumadan reddettiği görülmekte iken bir kısmının ise yine metinleri okumadan, herhangi bir seçim yapmaksızın tüm çerezleri kabul ettiği görülmektedir.

Rehber'de ziyaretçilerin bu şekilde rıza taleplerine maruz bırakılmasının özgür iradesini sakatlayabileceği belirtilerek ilgili kişinin web sitesine her girişinde rıza alınması yoluna gidilmemesi ancak açık tercihinin periyodik olarak hatırlatılmasının uygun olacağı değerlendirildiği belirtilmektedir.

(iv) Yurt Dışına Aktarım

Rehber uyarınca, çerezler aracılığıyla işlenen kişisel verilerin yurt dışına aktarımında KVKK'nin 9.maddesinde belirtilen esasların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ayrıca, açık rıza şartı dışında, 6698 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinin ikinci fıkrası veya 6'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan işleme şartlarının olması halinde yeterli korumanın bulunması veya yeterli korumanın bulunmaması halinde Türkiye'deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ile Kurul'un izninin bulunması durumlarında ilgili kişinin kişisel verilerin yurt dışına aktarılabilmesi belirtilmektedir.

Çerezler Uygulamalarının Önemi

Yukarıda detaylı olarak açıklandığı üzere, çerezler aracılığıyla kişisel verilerin işlenebilmesi nedeniyle herhangi bir web sitesini ziyaret eden kullanıcının bu hususa ilişkin farkındalık sahibi olması önemlidir. Burada kullanıcılar için asıl önem arz eden husus, çerezler aracılığıyla kişisel verilerine erişen kurum veya kuruluşların bu çerezleri ne amaçla kullandığı ve ilgili çerezlerin kullanımının hukuken geçerli olan bu amaç için gerekli olup olmadığıdır. Özellikle çok uzun sürelerle saklanmakta ve genellikle profillemeye amaçlı ile kullanılmakta olan kalıcı çerezler bakımından ziyaretçilerin daha özenli davranması gerektiği söylenebilir.